

Sygn. akt III USK 194/21

POSTANOWIENIE

Dnia 26 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania M. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...]

o zasiłek opiekuńczy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26 sierpnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...]

z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. akt VI Ua [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 lutego 2020 r., VI Ua [...], Sąd Okręgowy w oddalił apelację M. J. (wnioskodawczynie) od wyroku Sądu Rejonowego w z 18 października 2019 r., IV U [...], oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] (organ rentowy) z 11 czerwca 2019 r., mocą której odmówiono wnioskodawczynie prawa do zasiłku opiekuńczego za okresy od 12 maja 2016 r. do 24 maja 2016 r., od 8 grudnia 2017 r. do 15 grudnia 2017 r., od 27 grudnia 2017 r. do 19 stycznia 2018 r., od 21 lutego 2018 r. do 2 marca 2018 r. od 29 stycznia 2019 r. do 6 lutego 2019 r. i zobowiązano do zwrotu pobranego zasiłku opiekuńczego w wysokości 12.517,76 zł wraz z odsetkami od dnia doręczenia decyzji.

Celem orzeczenia o niezdolności do pracy M. J. było zapewnienie opieki na chorymi synami (P. J. urodzonym 31 sierpnia 2006 r. i K. J. urodzonym 10 listopada 2010 r.). Sąd pierwszej instancji wskazał, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że wnioskodawczynie składała wnioski o zasiłek opiekuńczy po upływie okresów, za które wnioskowała o przyznanie zasiłku. W okresach za które wnioskowała o przyznanie zasiłku opiekuńczego synowie uczęszczali do szkoły.

Sądy stwierdziły, że wnioskodawczynie miała wiedzę o tym, że synowie w czasie orzeczonej niezdolności uczęszczali do szkoły, a w konsekwencji nie sprawowała nad dziećmi opieki, wykorzystując zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego przeznaczeniem. Wnioskodawczynie wprowadzała w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności uzasadniających pobieranie przez nią zasiłku opiekuńczego. W postępowaniu przed organem rentowym wskazywała, że w dniach, w których dzieci były obecne w szkole, były także wizyty u lekarza laryngologa. Jednakże wnioskodawczynie nie przedłożyła dowodów, iż w tych dniach wizyty te miały miejsce.

Sąd Okręgowy stwierdził, że prawo do zasiłku opiekuńczego przysługuje jedynie z uwagi na sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem do lat 14, w tym dzieckiem chorym, nie zaś jedynie przejmowanie pieczy nad dzieckiem niejako „z doskoku”. Zgodnie z wykładnią art. 32 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad chorym dzieckiem w wieku do ukończenia 14 lat. Przepis ten odnosi się do sytuacji choroby dziecka uniemożliwiającej jego uczestnictwo w zajęciach szkolnych, co powoduje z kolei brak możliwości wykonywania pracy przez ubezpieczonego z uwagi na konieczność sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i w konsekwencji uzasadnia przyznanie ochrony ubezpieczeniowej wobec zaistnienia ryzyka ubezpieczeniowego w postaci utraty zarobku.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance potrzeby wykładni art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach

pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w przedmiocie tego, czy w przypadku osób ubezpieczonych ubiegających się o prawo, do zasiłku opiekuńczego w związku ze sprawowaniem opieki nad chorym dzieckiem do lat 14, sformułowanie „sprawowanie osobistej opieki” oznacza nieprzerwaną, stałą, osobistą opiekę ubezpieczonego rodzica nad chorym dzieckiem w wieku do lat 14, czy też „sprawowanie osobistej opieki” nie wiąże się z nieprzerwaną obecnością tego rodzica przy dziecku? Skarżąca podniosła, że wykładnia art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa budzi poważne wątpliwości, natomiast w doktrynie, ani w orzecznictwie nie sposób odnaleźć wykładni pojęcia „sprawowania osobistej opieki” na potrzeby ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia

argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, LEX nr 1620487; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Wymagań tych nie spełnia wniosek skarżącej w przedmiocie potrzeby wykładni art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy brak jest potrzeby rozstrzygnięcia podnoszonych wątpliwości interpretacyjnych. Sądy obu instancji zgodnie ustaliły, że synowie wnioskodawcy w czasie orzeczonej niezdolności uczęszczali do szkoły, zatem wykorzystała ona zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego przeznaczeniem, gdyż w okresach orzeczonej niezdolności do pracy nie sprawowała osobistej opieki nad dziećmi. W zaskarżonym wyroku dokonano prawidłowej wykładni art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Sąd Okręgowy właściwie przyjął, że zgodnie z art. 32 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad chorym dzieckiem w wieku do ukończenia 14 lat. Przepis ten odnosi się do sytuacji choroby dziecka, uniemożliwiającej jego uczestnictwo w zajęciach szkolnych, co powoduje z kolei brak możliwości wykonywania pracy przez ubezpieczonego z uwagi na konieczność sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i w

konsekwencji uzasadnia przyznanie ochrony ubezpieczeniowej wobec zaistnienia ryzyka ubezpieczeniowego w postaci utraty zarobku.

Dodatkowo należy wyjaśnić, że w odniesieniu do zasiłku opiekuńczego odpowiednie zastosowanie ma art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. W myśl tego przepisu, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Stwierdzenie choćby jednej z przesłanek art. 17 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego powoduje utratę prawa do zasiłku opiekuńczego za cały okres jego trwania. Zawsze bowiem utrata zasiłku opiekuńczego obejmuje cały okres objęty zwolnieniem lekarskim. Wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z jego celem w przypadku zasiłku opiekuńczego może polegać na zaniechaniu albo zaniedbywaniu opieki stanowiącej przecież podstawę zwolnienia od pracy. Jako przykład takich zaniechań czy zaniedbań wskazuje się zdarzenia takie jak: wyjazd za granicę, udział w szkoleniu, kursie. Do takich zaniedbań należy również zaliczyć niesprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem, które w czasie choroby przebywa w szkole pozostając pod opieką pedagogów.

Powołując się na potrzebę wykładni art. 32 ust. 2 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa, skarżąca nie przedstawia wątpliwości występujących w doktrynie ani rozbieżności w orzecznictwie, które podważałyby wykładnię przyjętą w zaskarżonym wyroku.

Z uwagi na treść art. 398¹³ § 2 k.p.c. w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy byłby związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie mógłby przyjąć odmiennego stanu rzeczy niż ustalony przez Sąd Okręgowy. W związku z powyższym nie sposób uznać, że w rozpoznawanej sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawa. Skargę kasacyjną przyjmuje się do rozpoznania ze względu na jej cele publicznoprawne – konieczność ujednolicenia wykładni prawa lub jego stosowania albo rozwój jurysprudencji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.